

K **NAS** – Dominuojančioje Vakarų mitymo tradicijoje k nas buvo teoriškai nereflektuojama ir nevertinama dvasios bei K. dualizmo dalis. Jis ilgai buvo suvokiamas kaip nesutramdomas aistras ir apetitas, prieštaraujantis tiesos ir žinojimo siekimui. K. buvo laikomas materialia nesikeičiančia duotybe, biologiniu dariniu, kur būtina peržengti norint visiškai išlaisvinti savo protą. Tačiau šis peržengimo sugebėjimas buvo priskiriamas išimtinai vyrams, kadangi istoriškai moterys buvo tapatinamos su K. Manant, kad biologiniai procesai dominuoja moteris ir trukdo jų racionalumui, moteris saja su K. ir k niškumu pirmiausia buvo grindžiama jų reprodukciniais procesais. Tai, kad moterys gali menstruoti, tapti nėšiomis, gimdyti ir maitinti kūdikį savo pienu, tarsi rodo, kad jų nekontroliuojami kūnai egzistuoja už racionalaus suvokimo ribų. Skirtingai nei vyrai, moteris kūnai, vyriškoje vaizduotėje tapo baiminiais ir pasišlykštėjimo objektais, tarsi reikalavo nuolatinės kontrolės ir reguliavimo. Todėl nenuostabu, kad Vakarų tradicijoje tik vyras buvo laikomas mitybos ir subjekto, operuojančiu grynu protu.

Tiktai XX amžiaus antroje pusėje buvo imta intensyviau mitybą styti apie K. ir kvestionuoti bėginės abstrakcijos. Prie K. analizės labiausiai prisidėjo feministinė kritika. Pirmiausia ji mitybą

K. žiūrėti kaip tai, kas turi būti atmesta, siekiant intelektualinės lygybės tarp lyčių (Simone de Beauvoir). Ši feminisčių buvo mitybą ginama ne pervertinti moters K., bet teigti, kad nukrintas subjektyvumas, kur išreiškia vyrai, yra idealus modelis. Antra, K. imtas analizuoti ir kaip tai, kas privalo būti atsikovota kaip moteriškumo esmė. Trečioji analizės kryptis susijusi su feministiniu postmodernizmu, siekiančiu pabrėžti kūnijimo kaip kaitaus konstrukto svarbą ir neišvengiamybę. Radikalus feminizmas siekė atgaivinti K., pabrėžti moteriško seksualumo reikšmę, skirtingą kūnijimą ir malonumą galimybę. Daugialypis ir daugiaprasmiškas moteriško kūnijimo formos pradtos suvokti kaip konstruktyvi jėga. Plačiai ir visapusiškai K. tyrinėjama anglų ir amerikiečių sociologija.

Darbus, tyrinjančius K., galima suskirstyti tris pagrindines grupes. Pirmajai plačiausiai grupei priklauso darbai apie K. kaip socialinį santykį metaforai arba K. simbolinį reikšmę socialiniuose santykiuose. Tai darbai apie K. vaizdavimą. Šiuo požiūriu daugiausia nuveikė kultūrinė antropologija (Mary Douglas). Meno istorijoje ir istorinėje politinio suverenio analizėje taip pat nemažai pasakyta K. ir k niškumo tematika (E. H. Kantorowicz).

Lyties, sekso ir seksualumo klausimai ir galios lytiškumo problemos priklauso antrajai K. tyrinėjimo krypčiai. Šiai tyrinėjimo krypčiai svarbi postmodernizmo yra suteikęs prancūzų filosofas Michel Foucault. Savo darbuose jis tyrinėjo, kaip įvairios institucijos, praktikos ir technikos disciplinuoja K. Foucault požiūriu, telkiantis ties K. analize, manoma suvokti ne tik tai, kaip diskursai ir praktikos kuria tinkamus subjektus, bet ir tai, kaip šios praktikos konstruota tam tikrus kūnijimus su savitomis galiomis ir gebėjimais. K. sociologija ir socialinė teorija taip pat rėmėsi prancūzų filosofu Maurice Merleau-Ponty fenomenologine perspektyva. Nemažai šioje tyrinėjimo srityje nusipelnė feminizmas, ir pabrėžiantis K. materialumą, ir analizuojantis jį kaip diskursą, ideologiją ir reikšmių erdvę (Luce Irigaray, Julia Kristeva, Judith Butler, Susan Bordo). Minėti autoriai darbai, iškeliantys K. kaip diskursyvinį konstruktą, neteigia, kad jis nėra fizinis, biologinis, bet akcentuoja, kad K. suvokimas ir sivaizdavimas yra būtini medijuojami politiniai ir socialiniai struktūrai, kuriose K. veikia.

Trečiajam kūnijimo analizės aspektui priklauso darbai apie K. vaidmenį aršiose socialiniuose mokslų diskusijose, susijusiose su medicina (David Armstrong). Tai ligos, susirgimo, sveikatos ir K. santykio analizė.

K. analizė demonstruoja, kad žmogiškas K. tinka svarbus įvairiose kultūrinėse kategorijose, pradedant archaisomis visuomeninėmis kosmologijomis ir baigiant diskursyvinėmis ir ne diskursyvinėmis modernios Vakarų civilizacijos praktikomis. Žmogaus K. istorija – tai ir socialinė bei kultūrinė istorijos. Mitybą tikėjimais apie K., jo suvokimas ir jam priskiriami bruožai yra socialiai konstruojami. Kultūra yra rašyta kiekvieno asmens K.

Šiuo metu pats kasdienis gyvenimas ir populiarioji kultūra skatina nuolatiniams kūno medicinos technologijos, kosmetinė chirurgija, organų persodinimai, transeksualinės operacijos – visa tai nukreipta kūno darosi panašus asmeninį projektą, kur galima nuolat keisti. Tai vilyvosios modernybės individo santykio su savo kūnu ir refleksyviu kūno išraiška. Nūdien pasaulį jauti ir subjektyvumas koncentruojasi ties kūnu kaip „aš“ išraiška. Kūno tapatybės esmė asmens tapatybės vieta, asmeniniu ir socialiniu tapatybės simboliu. Postmodernus kūnas paviršiams, vaidinimams ir vaizdiniais iškelia narcisistinio kūno kultūrą ir paverčia kūno vieninteliu sielos veidrodžiu.

Žr.: feminizmas, Michel Foucault, Judith Butler

Literatūra:

- Amstrong, David. *The Political Anatomy of the Body*. Cambridge: Cambridge UP, 1983.
- Beauvoir, Simone de. *The Second Sex*, trans. H.M. Parshley. New York: Knopf, 1952.
- Bordo, Susan. *Unbearable Weight: Feminism Western Culture and the Body*. Berkeley, CA.: U of California P, 1993.
- Butler, Judith. *Bodies that Matter: On the Discursive Limits of 'Sex'*. London: Routledge, 1993.
- Douglas, Mary. *Natural Symbols: Explorations in Cosmology*. New York: Pantheon, 1970.
- Douglas, Mary. *Purity and Danger: An Analysis of Concepts of Pollution and Taboo*. New York: Praeger, 1966.
- M. Foucault, Michel. *The History of Sexuality: An Introduction*, vol. 1, trans. Robert Hurley. New York: Vintage Books, 1990.
- Irigaray, Luce. *This Sex Which Is Not One*. Ithaca, NY: Cornell UP, 1985.
- Kantorowicz, Ernst H. *The King's Two Bodies: A Study in Medieval Political Theology*. Princeton: Princeton UP, 1957.
- Merleau-Ponty, M. *Phenomenology of Perception*. London: Routledge & Kegan Paul, 1962.
- Turner, Bryan S. *The Body and Society: Explorations in Social Theory*. London: Sage, 1996.